

KENNISCENTRUM | KWALITEIT VAN LEREN

Pedagogisch-didactische vormgeving van werkplekken in het initieel beroepsonderwijs: een internationale reviewstudie

Loek Nieuwenhuis, Aimée Hoeve, Derk-Jan Nijman, Haske van Vlokhoven

COLOFON

Loek Nieuwenhuis, Aimée Hoeve, Derk-Jan Nijman, Haske van Vlokhoven
Nijmegen, 2017

© Kenniscentrum Kwaliteit van Leren
Faculteit Educatie
HAN, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
Postbus 30011
6503 HN Nijmegen

Deze uitgave is mogelijk gemaakt door een subsidie van NRO, het Nationaal Regieorgaan
Onderwijsonderzoek (projectnummer: 405-15-710).

Gebruik en overname van teksten, ideeën en resultaten uit deze publicatie is vrijelijk toegestaan, mits
met bronvermelding.

SAMENVATTING

Pedagogisch-didactische vormgeving van werkplekleren in het initieel beroepsonderwijs: een internationale reviewstudie

Werkplekleren is een belangrijk onderdeel van het curriculum in het beroepsonderwijs. In alle opleidingen binnen de beroepsonderwijskolom, vmbo, mbo en hbo, heeft buitenschools leren binnen arbeidsorganisaties een belangrijke plek. Vooral omdat het oefenen in de reële beroepspraktijk als noodzakelijk wordt gezien voor het aanleren van beroepsvaardigheden.

Beroepspraktijk

Opleidingen worstelen vaak met de positionering en inrichting van het werkplekleren. Enerzijds kan de onderwijsinstelling werkprocessen in de praktijk niet aansturen. Anderzijds gaan interventies vanuit het opleidingsperspectief ten koste van de authenticiteit van het leerwerkproces. De kwaliteit van het werkplekleren wordt min of meer aan het toeval overgelaten. De beroepspraktijkvorming is een van de vijf domeinen waarover de minister afspraken voor kwaliteitsontwikkeling wil maken met de mbo-instellingen.

Doelstellingen

Werkplekleren in een beroepsopleiding heeft drie onderscheiden doelstellingen: 1) oriëntatie op de beroepspraktijk, 2) acquisitie van beroepsvaardigheden en 3) participatie aan de beroepsgemeenschap. Een tweede onderscheid vanuit pedagogisch-didactisch perspectief is de trits voorbereiding-uitvoering-evaluatie. In de voorbereidingsfase gaat het om aard en kwaliteit van leerwerkopdrachten en om de ontwikkeling van zelfsturingsvaardigheden. In de uitvoeringsfase gaat het enerzijds om de mate van authenticiteit versus simulatie van de werkomgeving en de leerwerktaken; anderzijds gaat het om de begeleiding van het werkplekleren. Beoordeling is het onderwerp van de evaluatiefase: hoe kan de student verworven competenties aantonen en welke beoordelingsinstrumenten zijn hiervoor beschikbaar.

Effectieve elementen

Om de vraag 'wat zijn effectieve elementen van werkplekleren om jongeren goed voor te bereiden op een beroep, dan wel toe te leiden naar een beroep' te beantwoorden is een systematisch literatuuronderzoek verricht (Petticrew & Roberts, 2006). In totaal 18 reviewstudies en 44 onderzoeksartikelen is het

fenomeen werkplekleren vanuit pedagogisch-didactisch perspectief beschouwd. Er is gekeken naar werkplekleren binnen beroepsopleidingen in vmbo, mbo en hbo, informeel leren in arbeidsorganisaties valt hierbuiten.

Resultaten

De resultaten laten zien dat pedagogisch-didactische interventies altijd op maat van specifieke contextkenmerken gesneden moeten zijn. De kernelementen waarmee in het ontwerp van werkplekleren rekening moet worden gehouden zijn:

1. sociale en structurele kenmerken van de werkplek
2. leerpraktijken
3. studentgerelateerde kenmerken
4. beoordeling

Uitwerking van deze kernelementen levert een set van elf globale ontwerpregels op. Deze ontwerpregels moeten telkens weer door professionele opleidingsteams ingekleurd worden, in *comakership* met hun werkveld. De ontwerpregels hebben betrekking op 1) inbedding in het curriculum, 2) kernelementen voor de vormgeving van werkplekleren, 3) beoordeling.

